

A „szemvidítő” is megríkáthat

A pollenszezon idején nem túlzás azt állítani, hogy minden harmadik, természetesen megjelenő beteg panaszait allergia okozza. A gondot az jelenti, hogy a nátha tüneteinek hasonlíthatnak a szénanáthához társuló kötőhártya-gyulladáséhoz – magyarázza dr. Elek Ilona, a Gyöngyös Városi Bugát Pál Kórház szemészeti osztályának vezető főorvosa.

A szem allergiái közül leggyakoribb a kötőhártyagyulladás. A szezonálisan megjelenő kötőhártyagyulladás esetenként átterjedhet a szaruhártyára is. Elek Ilona azt mondja, ha a panaszok nem múlnak el 2-3 nap alatt a szokásos borogatásra, mindenképpen szakembert kell felkeresni. Fontosnak tartja megjegyezni: borogatásként a kamilla is kerülendő, hiszen a virágorra érzékenyeket ez a növény is allergizálhatja.

A szemész főorvos azt mondja, legyünk óvatosak a patikákban kapható szemvidítófűves borogatással, ugyanis allergiássá válhat a szemhéj ott, ahol hozzáért a szer.

– Egyeseknek a szem kiszáradását megakadályozni hivatott műkönyv is okozhat gondot, ha érzékenyek a folyadék konzerváló-stabilizáló anyagára. Előfordul, hogy az allergiás eredetű kötőhártyagyulladást kontaktlencse, vagy annak tisztításához-tárolásához használt anyag váltja ki – mondja a doktornő, aki szerint ajánlatos időnként gyártót váltani.

Eredetileg nem allergiás kötőhártyagyulladások kezelésekor is kialakulhat ér-

zékenység: ebben az esetben a gyulladás nem múlik el a megszokott időn belül. A szem még piros, így a beteg csepegtet tovább, mígnem kiderül, hogy meggyógyult ugyan, de érzékennyé vált a gyógyszer ható- vagy vívíanyagára.

– Kötőhártyagyulladás társulhat ekcémához, csalánkiütéshez: ilyenkor elsősorban az alapbetegséget kell gyógyítani – mondja dr. Elek Ilona, majd hozzáteszi: – Kifejezetten allergológusra tartozik annak orvoslása is, ha ételérzékenység okozza a kötőhártyagyulladást. A szem belső gyulladása esetenként a szervezet más betegségeire adott válasza is lehet. Igaz, az in- vagy szivárványhártyagyulladás valamilyen allergiás folyamat részjelenségeként is megjelenhet – mondja.

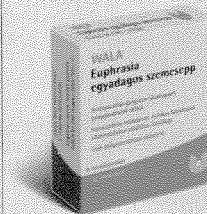
A főorvosnő nem titkolja, főként akkor nehéz a diagnózis felállítása, ha a panaszos csak jóval tünete megjelenése után megy el az orvoshoz. Kiemelte, hogy nem feltétlenül allergiás mindenki, akinek szeme a pollenszezonban válik gyulladtá. A panaszokat okozhatja a szem kiszáradása, bár a folyamat megfordítva is igaz: a száraz szem hajlamosabb gyulladásokra. A szakorvos szerint a szem kamaszkor előtti allergiás betegségeit általában kinövik az érintettek. A később keletkezőktől, nem tudni miért, kevésbé tud megválni a páciens. Egyelőre arra a kérdésre sincs válasz, mitől válik valaki negyven éves kora után allergiássá, ha addig nem volt érzékeny semmire.

K. A.

WALA
Antropozófiás
gyógyszerek

Egy csepp szemvidítő Euphrasia szemcsepp

A szemvidítófű
(EUPHRASIA ROSTKOVIANA)

a természet jótékony hatásával nyugtatja a gyulladt, fáradt szemet és szabályozza annak folyadékháztartását. Egyedi kiszerezésű, kisadagos szemcseppentők. Tartósítószermentes. Kontaktlencse használata mellett is rendszeresen alkalmazható.

További információ:
Pharma Marketing Group Kft.
1025 Budapest, Szeréna út 61.
telefon: (1) 336 0963

A természetből
az embernek

A KOCKÁZATOKRÓL ÉS MELLÉKHATÁSOKRÓL
OLVASSA EL A BETEGTÁJÉKOZTATÓT, VAGY KÉRDEZZE
MEG KEZELŐORVOSÁT, GYÓGYSZERÉSZÉT!

Csínján a pirulákkal

Altatók okozta bőrvérzés

A gyógyszerallergiáról többnyire a penicillin-érzékenység és a bőrkiütés jut eszünkbe, pedig szervezetünkben jó néhány hatóanyag kelthet váratlan reakciót. A tünetek is sokfélék. Ráadásul szinte sohasem egyértelmű azonnal, hogy a panaszokat gyógyszer okozza.

A nagy választék miatt a túlérzékenységet kiváltó szer elkerülése sem egyszerű. A tünetek mellett a diagnózis felállításának nehézségeiről is beszélgettünk dr. Baló-Banga J. Mátyás bőrgyógyász-allergológussal.

Gyógyszerallergiáról akkor beszélünk, ha a megfelelő adagban szedett medicina nem várt és nem kívánatos hatást fejt ki a szervezetben, és ennek hátterében valamelyik ismert allergiás mechanizmus igazolható. Pontos adatok nincsenek, de a külföldi méréseket Magyarországon is érvényesnek tekinthetjük. Ezek szerint a kórházba felvett betegek tizenöt-húsz százaléka gyógyszer okozta allergia miatt szorul kezelésre. Az arány valószínűleg folyamatosan emelkedik. A magyarázat egyszerű: egyre több és többféle gyógy-

szert szedünk. Egy felmérés szerint a belgyógyászati problémákkal küzdő betegek nagy része ötnél, húsz százaléuk tíznél is több gyógyszert szed.

Négy alaptípus

Az elmúlt tíz-tizenkét évben a patikaszerek száma hazánkban 1500-1600-ról 4-5000-re emelkedett. Egyes molekulákat többféle néven is forgalomba hoznak, így a betegek gyakran azt hiszik, mindenféle gyógyszerre allergiásak, holott csupán egyetlen hatóanyag okozza tüneteiket. Ezek igen sokfélék lehetnek: bőrkiütés, hajhullás, a fogzománc elszíne-

ződése, vérszegénység. Fontos tudni, hogy ezek megléte nem mindig jelent allergiát.

A tünetek nagyobb része – valamivel több mint hatvan százaléka – a bőrön jelentkezik. Négy alaptípusuk ismeretes. A korai vagy egyes típusba a különböző csalán-göbök, -kiütések tartoznak, amelyek a keringő antitestek okozta hisztaminkiváramlás következményei. A citotoxikus reakció elsősorban a barbiturátok, vagyis altatók okozta bőrvérzést, kiütést jelenti. A harmadik csoport az allergiás érgyulladás, amikor egy-egy elzáródott kis ér kiszakad, és

Ártalmas lehet

A szénanáthában, illetve asztmában szenvedők szervezete másképpen reagálhat bizonyos gyógyszerekre. Állapotukat súlyosbíthatja a nem vényköteles gyógyszerek közül az aszpirin és a paracetamol. Az összes többi gyógyszer, amely fokozhatja az asztmás panaszokat receptköteles, ezért a kezelőorvosnak kell eldöntenie, adhatja-e szénanáthás, illetve asztmás pácienseknek. Veszélyes lehetnek a magas vérnyomásra, anginás és egyéb szívproblémákra, valamint pajzsmirigybetegségekre rendelt béta-blokkolók. Panasz esetén ez a hatóanyag az alapbetegségtől függően más-más gyógyszerrel helyettesíthető. A keringési betegség terápiajában alkalmazott ACE-gátlók köhögést, a légutak beszűkülését okozhatják. A női hormonok is befolyásolhatják az asztmás tüneteket, ezért a fogamzásgátló tabletták szedése vagy a hormonpótló kezelés súlyosbíthatja az asztmát.

ez szöveti gyulladást okoz. Az utolsó csoportba az ekcéma különböző fajtái tartoznak. A bőrön jelentkező elváltozások korlátozódhatnak kisebb területre, de jelentkezhetnek az egész testen is.

A mellékhatások negyven százalékában a tünetek tesztünk szinte bármely részén megjelenhetnek. Légzőszervi és tüdőbetegségek, nehézlégzés, vérszegénység, hepatitis (májgyulladás), epe-, vese- és nyirokmirigy-gyulladás, láz, gyomor- és bélrendszeri panaszok: mind lehetnek valamely gyógyszerre adott allergiás reakciók. Sőt az esetek kis százalékában pszichés tünetek is kialakulhatnak. Az esetek kilenc százalékában pedig nem sikerül kideríteni, melyik összetevő felelős a panaszokért.

Az allergiát okozó készítményt nehéz megtalálni. Ennek azonban nem csak a tünetek sokfélesége az oka. Egy-egy gyógyszer többféle reakciót is előidézhet a szervezetben, és több gyógyszer is okozhat ugyanolyan tüneteket. Ha az egyidejűleg szedett gyógyszerek közül sikerül is kiszűrni a problémák okozóját, akkor sem biztos, hogy megvan a keresett anyag. A medicinának ugyanis több összetevőből állnak, egy átlagos száz milligrammos tablettában például mindössze öt-tíz milligramm a hatóanyag, a többi adalék.

Ismeretlen elemek

A háziorvosok gyakran nem ismerik az összes új gyógyszer

mindegyik elemét, és nem egyszerű a vizsgálathoz szükséges tiszta hatóanyag beszerzése sem. Ezeket ugyanis közvetlenül a gyógyszergyártóktól lehet megkapni.

Hazánkban nincs elegendő intézmény, ahol a gyógyszerek, illetve drogok okozta allergiákkal foglalkoznak. Az 1990-es évek elején tucatnál is több helyen készítettek drogtesztet országszerte, ma csupán egyetlen budapesti kórházban van erre lehetőség. Ott is kénytelenek arra kérni a betegeket, hogy lehetőségük szerint támogassák a vizsgálatok finanszírozására létrehozott alapítványt. Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár ugyanis nem támogatja az effajta tevékenységet.

A diagnózis felállítása a pontos anamnézis felvételével kezdődik. Az orvos alaposan kikérdezi a beteget: milyen gyógyszereket szedett mostanában, mennyi idő telt el a szer bevétele és a panaszok jelentkezése között, melyek a tünetek, volt-e korábban allergiája. Ezek után különböző tesztek között lehet válogatni. Egyeseket a tünetek jelentkezésekor kell elvégezni, másokat a tünetmentes időszakban. Némi lyuk vérvétellel, laboratóriumban zajlik.

A leghatásosabbak az úgynevezett provokációs tesztek. A betegnek tört adagban, vagyis a szokásos dózisonál kisebb mennyiségben adják be azt a tiszta hatóanyagot, amelyre feltételezhetően allergiás. A vizsgálatokat csak ta-

pasztalt allergológus végezheti, olyan osztályon, ahonnan könnyen, gyorsan elérhető az intenzív terápiás egység (az esetleges életveszélyes tünetek elhárítására), és ahol a beteget folyamatosan meg lehet figyelni. Szerencsére a kontrollált vizsgálatokon a szövődmények valószínűsége csekély, a segítség pedig szakember és gyors – mondja a szakember.

Listás patikaszer

Ha minden sikerült, még mindig kiderülhet: a beteg nem gyógyszerre allergiás, hanem valamely ételre. Manapság nagyon sok olyan ételfesték (például tartrazin, indigócamín), ízesítő (Na-glutamát, Na-benzoát, perubalzsam, ciklamát, aszpartám), vagy éppen tartósítószer, adalékanyag létezik, amelyeket a gyógyszerek előállításához is használnak.

Amint megtalálták a keresett hatóanyagot, a beteg csupán egyet tehet: soha többé nem vesz be olyan gyógyszert, amely tartalmazza azt. Ez persze a gyakorlatban nem ilyen egyszerű, jöllehet a betegek kapnak listát, amelyen felsorolják a tiltott medicinákat. Ter-

Fotó: RED DOT

mészetesen konzultálni kell a kezelőorvossal is, akinek ezután fokozottan kell figyelnie a felírandó gyógyszerek összetevőire.

Veszélyes hatóanyagok

Milyen hatóanyagokra lehetünk allergiások? Baló-Banga doktor szerint elsősorban az antibiotikumok, a láz- és fájdalomcsillapítók, az antireumatikus szerek okozhatnak nem kívánt reakciókat. Vannak olyan emberek, akiket az átlagnál nagyobb számban érinthet az allergia. Ilyen például az ötven év feletti, elhízott, gyakori felső légúti és ízületi problémákkal küzdő nők csoportja. Az AIDS-betegeknek beadott gyógyszerek hatvan százaléka kelt nem kívánt hatásokat. A Pfeiffer-féle mirigylázban szenvedők átmenetileg aminopenicillin-készítményekre érzékenyek, kilencvenöt százalékuk kiütéssel reagál a szerre, a fertőzés elmúltával azonban az allergia többnyire megszűnik. A huzamosabb ideig anti-epileptikumot szedő betegek egy részénél máj- és lépnyagyobbodás, bőrkiütés alakulhat ki, szélsőséges esetekben jelentkezhet a Lyell-szindróma: a beteg „levedli” bőrét, így életveszélybe kerül. Ilyen esetben azonnal változtatni kell a gyógyszeren, amihez az ideggyógyász és a bőrgyógyász szoros együttműködése szükséges.

A tünetek és a szerek tehát sokfélék, a diagnosztizálás nehézségeibe ütközik. Mit tehetünk? A professzor egyetlen tanácsot ad: vegyük rá háziorvosunkat, hogy az erre rendszeresített úrlapon jelentse be az Országos Gyógyszerészeti Intézetnél a gyógyszerallergia gyanúját. Manapság ugyanis a külföldön megszokott több tízezer bejelentéssel szemben nálunk alig száz-százöt jelzés érkezik a központba évente.

Serfőző Melinda

Elveszítjük!

Az ember lánya áldott állapotában nem gondol semmi rosszra. Boldog, kiegyensúlyozott, várja a kis jövevényt, közben nagy terveket sző. Aztán valaki rosszul végzi a dolgát, elszáll az autóján a fék, de az őrangyala helyt áll: karcolás nélkül megússza, nem szüli meg a babát. Az, hogy a magzat védelme érdekében a méhszáját össze kell öltetni, semmiség, nyugtatja az orvosa. Elalattják életében először. A kismama jól van, múlik az idő, ám a terhesség utolsó napjaiban kiderül: a baba farfekvésű, császármetszéssel kell a világra segíteni. Sebaj, stramm fiatal nőről van szó, alig múlt húszéves, beteg sose volt, rutin az egész, fél óra sincs.

– Feküdtem a műtőasztalon. Leszíjzták kezem, lábam, de a fejem megemeltem, hogy még egyszer lássam a hatalmas pocakot, amit kilenc hónap alatt növesztettem. Lehunytam a szemem. Sem félelem, sem aggodalom nem volt bennem, béke, nyugalom és boldogság honolt a lelkemben. A doktor halkán szólt, hogy szűrást érzek majd a bal vénámban, és máris elalszom. Bólintottam. Emlékszem a szűnyogcsipésnyi szűrésre, és arra, hogy szinte azonnal szólni próbáltam, hogy megfulladok! Nem tudom, a hang kijött a torkomon, vagy sem, én viszont azt tisztán hallottam, amint a nőgyógyászom ordít: „Érzékeny valamire, még elveszítjük!” – meséli altatásának történetét *Bártfai Gabriella*.

– Különös volt. Kívülről láttam magam, s azt, amint ott rohangál, kiabál a személyzet. Az utolsó kép, amire emlékszem, hogy a hasamba belemetszett az orvos. Másfél nappal később az intenzív osztályon ébredtem. Iszonyatos fájdalmaim voltak, vért kaptam, és hánytam. A doktor kíméletlenül közölte: „Soha többé nem lehet gyereke!” Elsírtam magam, de ő folytatta: „Örüljön, hogy él, hiszen atropin túlérzékenysége van, órákon át küzdöttünk az életéért.” – eleveníti fel Gabi az 1975-ben történeteket, aztán mesél arról, hogy azóta született még egy gyereke, de mivel állandóan úton van, folyton retteg attól, hogy egyszer, valaki, valahol – mondjuk egy eszméletvesztéses balesetnél –, atropint ad be neki.

Az elmaradt fogtömés

– Még fiatal lány voltam, alig tizennégy, amikor úgy bedagadt az arcom, a szemem, hogy alig láttam elmenni a fogorvoshoz. Rámpillantott, és már küldött is tovább a szájszészetre, ahol azt mondták: „Nem kell megrémülni, semmi az egész, kap egy injekciót, és kicsit megmetsszük a gennytől duzzadó ínyét, és már mehet is.” A gyulladás néhány nap után elmúlt, hamar elfelejttem az egészet – meséli az ötvennyolc éves *Kis Gergelyné*.

– Ezt követően tíz évig semmiféle orvosi beavatkozásra nem volt szükségem. Aztán az első terhességem után kilyukadt az egyik rágófogam. Gondoltam, betömetem. Kaptam egy novocain-tartalmú injekciót, és pillanatokon belül „halálközeli” állapotba kerültem. Émelygett a gyomrom, karikákat láttam, forgott velem a világ, nehezen kaptam levegőt, majd elsötétült minden – emlékezik. Azt nem tudja, mennyi ideig volt élet és halál között, viszont amikor magához tért, a fogorvos közölte vele, hogy érzékeny a novocainra, és ha ismételtelen kap ilyen hatóanyagtartalmú gyógyszert, az életével fizethet. (Ma már sem a fogászatokon, sem az egészségügy más területein nem használnak ilyen hatóanyagtartalmú gyógyszert! A szerk.)

Paracetamol- és fenacetinérzékeny betegeknek tiltott szerek (2001-ben lezárt lista):

- Andrew's Answer granulátum
  - Ben-U-Ron készítmények
  - Blackcurrant Coldrex por
  - Lemon Coldrex Hot Rem por
  - Coldrex tabletta
  - Efferalgan készítmények
  - Mexalen készítmények
  - Miralgin tabletta
  - NeoCitran por
  - Novopyrin tabletta
  - Panadein tabletta
  - Panadol készítmények
  - Rhinoval C pezsgőtabletta
  - Paracetamol készítmények
  - Rubophen készítmények
  - Saridon tabletta
  - Solpadeine készítmények
  - Talvolisen készítmények
  - Antineuralgica tabletta
  - Dolor tabletta
  - Salvador tabletta
  - Eleosaccharum anaestheticum
  - Pulv. Analgeticus
  - Pulv. Antidoloricus
  - Pulv. Spasmalgeticum
  - Supp. anodynum
- (Forrás: Baló-Banga dr. és Karácsonyi E. dr.: korábban nem publikált adatok)